

## Tiết 9 Bài 9: THIÊN NHIÊN NHIỆT ĐỚI ẨM GIÓ MÙA

Ngày soạn: Tuần dạy: 9 Ngày dạy:

**I. MỤC TIÊU BÀI HỌC:** Sau bài học, HS cần nắm vững:

### 1. Kiến thức:

- ❖ Hiểu và trình bày được các đặc điểm cơ bản của khí hậu nhiệt đới ẩm gió mùa
- ❖ Phân tích được nguyên nhân hình thành nên đặc điểm nhiệt đới ẩm gió mùa

### 2. Kỹ năng:

- ❖ Biết phân tích biểu đồ khí hậu.
- ❖ Biết phân tích mối liên hệ giữa các nhân tố hình thành và phân hóa khí hậu.
- ❖ Có kỹ năng liên hệ thực tế để thấy các mặt thuận lợi và trở ngại của khí hậu đối với sản xuất ở nước ta.

**3. Thái độ:** Thông qua những kiến thức được trau dồi trên lớp học sinh tự tổ chức làm bài tiểu luận về những thuận lợi và khó khăn của khí hậu nhiệt đới ẩm gió mùa nước ta và liên hệ thực tế địa phương để tìm ra phương hướng mới trong cải tạo hoạt động sản xuất của địa phương.

### 4. Định hướng phát triển năng lực học sinh:

- Năng lực chung: năng lực giải quyết vấn đề, năng lực sáng tạo, năng lực giao tiếp, năng lực tính toán.
- Năng lực chuyên biệt: sử dụng tranh ảnh, bản đồ, biểu đồ...

## II. PHƯƠNG TIỆN DẠY HỌC

### 1. GV chuẩn bị:

- ❖ Bản đồ Địa lí tự nhiên Việt Nam; Atlas địa lí Việt Nam.
- ❖ Lược đồ gió mùa mùa đông và gió mùa mùa hạ ở Đông Nam Á.
- ❖ Bản đồ khí hậu Việt Nam.

### 2. Học sinh chuẩn bị:

- ❖ Atlas địa lí Việt Nam.
- ❖ Soạn những nội dung quan trọng cần nhớ của bài học hôm nay.

## III. HOẠT ĐỘNG DẠY VÀ HỌC

Mở bài: GV nhắc lại kiến thức về gió mùa mùa đông và gió mùa mùa hạ đã được học ở chương trình lớp 10, sau đó liên hệ tình hình nước ta và vào bài.

| HOẠT ĐỘNG CỦA GV và HS | NỘI DUNG CHÍNH |
|------------------------|----------------|
|------------------------|----------------|

**Hoạt động 1:** Tìm hiểu tính chất nhiệt đới

Hình thức: Cặp.

GV đặt câu hỏi: Đọc SGK, bảng số liệu, kết hợp quan sát bản đồ khí hậu, hãy nhận xét tính chất nhiệt đới của khí hậu nước ta theo dàn ý:

Tổng bức xạ....., cân bằng bức xạ.....

Nhiệt độ trung bình năm .....

Tổng số giờ nắng .....

\* Giải thích vì sao nước ta có nền nhiệt độ cao:.....

Một HS trả lời, các HS khác bổ sung.

GV đặt câu hỏi: Em hãy giải thích vì sao Đà Lạt có nhiệt độ thấp hơn 20°C? (Đà Lạt thuộc cao nguyên Lâm Viên, sự phân hoá nhiệt độ theo độ cao làm nhiệt độ trung bình của Đà Lạt chỉ đạt 18,3°C ).

Một HS trả lời, các HS khác bổ sung.

Chuyên ý: Một trong những nguyên nhân quan trọng làm nhiệt độ của nước ta có sự khác biệt giữa miền Bắc và miền Nam là do sự tác động của gió mùa.

**Hoạt động 2:** Tìm hiểu về gió Mậu dịch.

Hình thức: Cả lớp.

GV đặt câu hỏi: Hãy cho biết nước ta nằm trong vành đai gió nào? Gió thổi từ đâu tới đâu, hướng gió thổi ở nước ta? .

HS trả lời (Gió Mậu dịch thổi từ cao áp cận chí tuyến về Xích Đạo).

**Hoạt động 3:** Tìm hiểu về nguyên nhân hình thành gió mùa

Hình thức: Cả lớp.

Bước 1: GV đặt câu hỏi: Nhận xét và giải thích nguyên nhân hình thành các trung tâm áp cao và áp thấp vào mùa đông?

Một HS trả lời, các HS khác nhận xét, bổ sung. GV chuẩn kiến thức.

GV đặt câu hỏi: Nhận xét và giải thích

**1. Khí hậu nhiệt đới ẩm gió mùa:****a. Tính chất nhiệt đới:**

+ Tổng bức xạ lớn, cân bằng bức xạ dương quanh năm.

+ Nhiệt độ trung bình năm cao, trên 20°C (22-27°C).

+ Tổng số giờ nắng tùy nơi từ 1.400 - 3.000 giờ/năm.

\*Nguyên nhân: Do nước ta nằm trong vùng nội chí tuyến bán cầu Bắc, nhận được lượng bức xạ mặt trời lớn, trong năm có hai lần Mặt Trời qua thiên đỉnh.

**b. Lượng mưa, độ ẩm lớn:**

+ Lượng mưa trung bình năm từ 1.500 – 2.000 mm; Nơi đón gió lượng mưa tb 3500- 4000mm.

+ Độ ẩm không khí cao, trên 80%, cân bằng ẩm luôn luôn dương.

\*Nguyên nhân: các khối khí di chuyển qua biển mang lượng ẩm lớn.

**c. Gió mùa:** Xem bảng phụ lục**\* Tích hợp:**

Khí hậu nhiệt đới ẩm gió mùa tác động tích cực đến sự phát triển hệ động thực vật, vi sinh vật của nước ta. Tuy nhiên, tác động của gió mùa- gió mùa mùa đông ảnh hưởng mạnh mẽ đến khu vực Đông bắc gây lạnh, nhiều loài động vật bị chế do rét đậm rét hại tác động. Vấn đề môi sinh và bảo vệ môi trường trong lành? Ngoài ra, gió mùa mùa hạ cũng tác động làm cho khu vực phía Đông dọc dãy Trường Sơn gây khô nóng, thiếu nước sinh hoạt→ vấn đề môi sinh, môi trường?

|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |  |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--|
| <p>nguyên nhân hình thành các trung tâm áp cao và áp thấp vào mùa hạ?</p> <p>HS trả lời, GV chuẩn kiến thức</p> <p><b>Hoạt động 4:</b> Tìm hiểu đặc điểm của gió mùa mùa hạ và gió mùa mùa đông.</p> <p>Bước 1: GV chia lớp thành các nhóm nhỏ để hoạt động:</p> <p>Nhóm 1: tìm hiểu đặc điểm của gió mùa mùa hạ.</p> <p>Nhóm 2: đặc điểm của gió mùa mùa đông.</p> <p>Bước 2: HS trình bày, GV chuẩn kiến thức và đặt thêm câu hỏi cho các nhóm:</p> <p>Câu hỏi 1: Tại sao miền Nam hầu như không ảnh hưởng của gió mùa Đông Bắc.</p> <p>Câu hỏi 2: tại sao cuối mùa đông, gió mùa Đông Bắc gây mưa ở vùng ven biển và ĐBSH?</p> <p>Câu hỏi 3: Tại sao khu vực ven biển miền Trung có kiểu thời tiết nóng, khô vào đầu mùa hạ?- GV phản hồi cho HS</p> <p><b>Hoạt động 5:</b> Tìm hiểu đặc điểm lượng mưa, độ ẩm.</p> <p>GV đặt câu hỏi: Đọc SGK mục b, kết hợp quan sát bản đồ lượng mưa trung bình năm, hãy nhận xét và giải thích về lượng mưa và độ ẩm của nước ta.</p> <p>- Tại sao thực vật nước ta chủ yếu là thực vật nhiệt đới?</p> |  |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--|

#### IV. ĐÁNH GIÁ

**Câu 1:** HS gắn mũi tên gió mùa mùa đông và gió mùa mùa hạ lên bản đồ trống.

**Câu 2:** Có ý kiến cho rằng: gió mùa mùa hạ là nguồn gốc gây ra thời tiết khô nóng ở miền Trung, đúng hay sai, vì sao?

**Câu 3:** Bài tập2 (sgk) Nhận xét sự thay đổi nhiệt độ từ Bắc vào Nam và giải thích:

❖ Nhiệt độ trung bình năm tăng dần khi đi từ Bắc vào Nam, vì càng vào Nam thì càng gần xích đạo, lượng bức xạ nhận được càng lớn do góc chiếu của tia sáng Mặt trời lớn và thời gian giữa 2 lần Mặt Trời qua thiên đỉnh cách cách xa nhau.

❖ Nhiệt độ trung bình tháng I tăng nhanh khi đi từ Bắc vào Nam do phía Bắc chịu ảnh hưởng của gió mùa Đông Bắc. Ở phía Nam (từ dải Bạch Mã trở vào) không còn chịu ảnh hưởng của gió mùa Đông Bắc nên nhiệt độ tăng nhanh.

❖ Nhiệt độ trung bình tháng VII tăng dần từ Bắc vào Nam theo qui luật nhưng không rõ rệt. Riêng TP. Hồ Chí Minh, nhiệt độ trung bình thấp hơn vì có mưa nhiều.

## V. HOẠT ĐỘNG NÓI TIẾP

Làm bài tập cuối bài và xem trước bài của tiết sau.

## VI. PHỤ LỤC

| <b>Gió mùa</b>          | <b>Nguồn gốc</b>                 | <b>Thời gian hoạt động</b> | <b>Phạm vi hoạt động</b>   | <b>Hướng gió</b>                       | <b>Kiểu thời tiết đặc trưng</b>                                        |
|-------------------------|----------------------------------|----------------------------|----------------------------|----------------------------------------|------------------------------------------------------------------------|
| <b>Gió mùa mùa đông</b> | Từ áp cao Xibia                  | Tháng 11-4                 | Miền Bắc                   | Đông Bắc                               | Đầu mùa: lạnh, khô<br>Cuối mùa: lạnh ẩm<br>→ Mùa Đông lạnh ở miền Bắc. |
|                         | Áp cao chí tuyến → Gió Tín Phong | Quanh năm                  | Miền Nam (từ 16°B trở vào) | Đông Bắc                               | Nóng khô, ít mưa<br>→ mùa khô sâu sắc cho miền Nam                     |
| <b>Gió mùa mùa hạ</b>   | Áp cao Ấn Độ Dương               | Tháng 5-7                  | Cả nước                    | Tây Nam                                | - Nóng ẩm ở Nam Bộ và Tây Nguyên<br>- Nóng khô ở Bắc Trung Bộ          |
|                         | Áp cao cận chí tuyến Nam         | Tháng 6-10                 | Cả nước                    | Tây Nam riêng Bắc Bộ có hướng Đông Nam | Nóng và mưa nhiều ở cả miền Bắc và miền Nam                            |

\* Dải hội tụ nhiệt đới: dải không khí tiếp xúc giữa hai khối khí nhiệt đới (thuộc vùng nội tuyến), một từ BCB xuống (hướng ĐB-TN) một từ BCN lên (hướng ĐN-TB). Dải hội tụ nhiệt đới là nơi thường xảy ra các nhiễu động thời tiết, trung tâm các cơn bão nhiệt đới lớn. Dải HTNĐ không có vị trí cố định mà thường di chuyển tùy vào thời gian từng mùa ảnh hưởng đến các hoạt động sinh hoạt và sản xuất của cư dân vùng nhiệt đới.